

дипломати, решения на съвместни събрания с Цариградската община, писмени прошения и протести, инициативи за разширяване и стабилизиране на движението в епархиите. Като цяло добронамерен спрямо светските лидери на антипатриаршеската борба, П. Р. Славейков многократно предупреждава народните избраници да не превишават правомощията си, т.е. да не действат с презумпцията: „Българският народ сме НИЕ²⁵; всичко е на ръката ни.“ (I, 11, 2 ноември 1863). Не са единични и обвиненията срещу българските делегати в Цариград в пасивност и/или в конюнктурност, както и твърденията, че представителите искат „да станат и на чорбаджиите чорбаджии“, като „от ден на ден са отстраняват от съществената народна работа и са грижат само за утвърдението си на пиедестала на собственото си възвишение“. (I, 9, 5 октомври 1863). Привидно крайни в острата си критичност, Славейковите бележки спрямо представителите по църковния въпрос би трябвало да се тълкуват и като отклик от подобни нагласи в средите, където се чува отгласът на „Гайда“-та. (Полу)притаеното, а понякога и директно изреченото недоволство от поведението на светските и духовни предводители е един от елементите на движението, които представляват съществена предпоставка за поддържане радикализма на крайните дейци и на повечето извънстолични центрове. Отложен по недвусмислен начин в колоните на „Гайда“, този елемент придава привидно центробежие на част от процесите. Той обаче е сред главните „виновници“ за поддържане опозиционните настроения в епархиите - включително и чрез не много деликатни критики спрямо архиереите от български произход, които през този период не са прокламирали скъсването си със структурите на Вселенския престол - митрополитите Антим Преславски, Панарет Пловдивски, Доротея Софийски и епископите Партений Полянски, Иларион Ловчански, Паисий Врачански. На последните в отделни случаи „Гайда“ не им спестява етикета „български фанариотин“, който се счита за особено обиден и нелицеприятен (I, 17, 12 април 1864). По повод несекващите конфликти между българите във Враца с техния епископ, Славейков потапя перото си в любимата на народната песенност метафора на цветята и китките:

Българско цвете в[ъв] Фенерска градина порасло, във Фенерски двор отпазено - от туй по-добро не бива. И за врачани друго спасение няма, освен да проводят и таз' китка на дяда патрика, [за] да си ги накити - от една страна Доротея [Софийски], от друга - тогози Паисия, и да са горги с произведението си. От дяволско село тъмян такъв не бива. (I, 2, 30 юни 1863).